Az iszák regiment

A szegedi anekdotakincsből
Csongor Győző gyűjtése

Széchenyi föllépése előtt komolyabb társas egyesülésekről még nemigen beszélhettünk Szegeden. Nemesebb szórakozások helyett főleg különböző ivókompániák alakultak. A leghíresebb ezek közül az *iszák regiment* néven jutott be a szegedi kuriózumok történetébe. (A többiekről, mint a *szaufbrúderek*-ről, a *nagy itce rájtereiről* majd a későbbiekben ejtünk még szót.) Ez, a *hajnalt váró* vendégek regimentje, mely az *Arany Oroszlán* kávéházban, a Nádor utcai *Palatinus* vendéglőben, s nem utolsósorban a *Prés* vendéglőben (a mai Dugonics téren, az Engel-ház helyén) tartotta főhadiszállását, még a Bach-korszakban is működött. Védőszentül szent Leokádiát választották, tábori püspökük is volt, Kreminger esperes személyében. A mulatozó társaság akkor élte fénykorát, amikor Steinhardt (Erősköví) Ignác, a 48-as nemzetőrség orvosa, mint *inháber* került az élére (Tóth-Molnár Ferenc festette meg portréját, uniformisban; jelenleg a múzeum gyűjteményében van), aki adjutánsként Buchperger István szíjgyártót (csúfnevén: Nyúl Pista) vette maga mellé.

A regiment hősteteinek jó részét Cserzy Mihály, Czimer Károly, s mások örökítették meg.

Csak azokat vették föl az ezredbe, akik ittas fejjel alkalmasak voltak különböző csínytevésekre, bolondságokra. Aki éjfél előtt elázott, annak rögvest kiadták az *obsitot*. Jó ivócimboráknak, *Tapferscheint* állítottak ki, mely kézről kézre járva, stílusánál fogva nagy derültségre adott alkalmat. Voltak *óbesterek, káplárok, testkísérő árkászok*, kik az árokba bukottakat húzták ki, s támogatták haza. A botrányos gárdának volt külön *matrikulája*, melybe azok nevét írták be, akik nem valami közönséges bolondériát követtek el.

Egy ilyen volt, magának Steinhardt Nácinak az esete, aki veszedelmes tréfacsináló volt. Háza a Nagy Péter (a Földváry utca az árvíz előtt) utcában volt. Előtte vonultak el az ájtatoskodók, a templomba igyekvők. Vasárnap délelőtt fölmászott a padlására, a szelelőablakon kidugott egy ökörszarvból készült tülköt, s tompa hangon bőgött rá egy-egy arramenőre:

— Teee... szörnyű bűnös... most mégy vezekölni ugye?...

A megszólított menyecske zavartan nézett körül, senkit sem látott, mire a hang most már nevén szólította:

— Rúlad van szó, Veron!... Hiába forgatod a nyakadat!... De szép is vótál a cifra pöndölyödben, amit tennap vöttél föl először!...

A szegény menyecske lába földbe gyökerezett ijedtében. Hát már ezt is tudják odaát?

A hang könyörtelenül folytatta:

— Csavargattad a kedvesöd nyaka köré azt a selymös hajadat ugye?...

Futott a menyecske ész nélkül. Még a Dömötör-templomba sem mert belépni, pedig oda igyekezett, csak kerülközött cél nélkül, hol az oskola, hol a javadalmi hivatal körül — akár csak az ecceri ördög a kápolna körül...

Elvégre, nem lehet a túlvilági szellemekkel ujjat húzni.

— Majd möghalt szögény az ijedtségtül — mesélte aztán Steinhardt Náci.

Az iszákregiment ugyancsak élvezte az elbeszélést, míg valaki meg nem kérdezte:

— Hát egyik-másik menyecske mögbillen olykor... az nyilván így van a világ terömtése úta. De hogyan tudhattad mög éppen te azt az éjszakai históriát?

— Mán hogy né tudtam volna, amikor éppenséggel magam voltam a főszereplője...

A megjavítandó garancia

Egy rendelet, amelyet nem tartanak be

Rengeteg embert érint a tartós fogyasztási cikkek jótállására vonatkozó rendelet, a vállalatok nagy része mégis semmibe veszi, léptennyomon megsérti a vásárlók érdekeit. Itt van például a szegedi Szarka János kálváriája 16 800 forintért vásárolt Pannóniájával. Május elején javították hatodszor a motort, s a rendeletet ismerő ember kérte, adjanak neki csereutalványt. Az őt sokszor cserben hagyó Pannónia helyett újat kért, mivel a motor ötnél többször szorult javításra. Az utalványt nem kapta meg, azóta a szervizben áll a motor, a szegény vevő pedig szaladgál az igazáért.

Mi számít javításnak?

Ez az eset, mint az állatorvosi beteg ló, magán hordja a garanciális javítás összes gyengeségét. A Csepel Motorkerékpárgyár garancialevele, több társához hasonlóan, élő példája az említett, öt miniszter által 1969-ben kibocsátott rendelkezés semmibe vételének. A rendelettel ellentétben a Csepel kiköti, hogy csak a „főbb alkatrészek" meghibásodása és cseréje számít javításnak.

Mivel a gyár a csereutalvány kiadási jogát ugyanesak rendeletellenesen magának tartja fenn, gyakorlatilag azt nevezi főbb alkatrésznek, amit akar. Pedig a szegedi motoros számára — ha éjszaka a Balaton-parton ragad egy hibás gumitömítés miatt — ez a néhány forintos alkatrész a legfontosabb, akármi is a műszaki szakértők véleménye.

De találhatunk ebben a garancialevélben a főbb alkatrésznél még furább meghatározást is, nevezetesen azt, hogy az számít javításnak, ami egy óránál több munkát igényel. Kinek? Egy kezdő szakmunkásnak, vagy egy tapasztalt mesternek? Egy kedvetlenül dolgozó szerelőnek, vagy annak, aki borravalóval sem vehető rá, hogy másfél óráig piszmogjon a félórás munkán? Hogy az ilyen kikötés mennyire kiszolgáltatja a vevőt, nem szükséges részletezni.

A szerviz kezét megköti a Csepellel aláírt szerződés, ő nem adhatja ki a csereutalványt, de mindez nem lenne hiba, ha a rendelkezésnek megfelelően legalább a kereskedelem védené a vásárlót. A bolt kötelessége ugyanis az ötnél többször javított tartós fogyasztási cikk cseréje, s ezt a cserét nem kötheti semmilyen feltételhez, ahhoz, hogy kap-e csereutalványt, vagy sem. A Delta Kereskedelmi Vállalat azonban az új motort nem hajlandó kiadni. Hiába van rendelkezés, a gyártól az eladó pultig terjedő sorban senki sem képviseli a vevőt. Teheti mindenki, amit akar büntetlenül, mert bár a rendelkezés mindnyájunk érdekei védelmének a szellemében készült, a megszegőivel szembeni büntethetőségről elfeledkezett.

Szarka János pedig azzal a levéllel nem megy semmire, amelyben a Delta megírta, hogy csak nyugodtan használja tovább a motort, a hetedig, nyolcadik javítás után majd kicserélik. Az sem biztos, hogy javára dönti el az ügyet, az, ha a Pannóniát elküldi a KERMI-hez, mert ott azt tudják megállapítani, hogy jó, vagy sem, de hogy korábban hányszor és miért javították, annak eldöntése képtelenség. És ha már szóba került a KERMI, említsük meg: a rendelkezés kiköti, ha a javítás 15 napnál tovább tart, cserekészüléket kell adni, meg kell hosszabbítani a garanciaidőt. Arról viszont nem szól, mi van, ha a KERMI-be küldik el, s ott áll esetleg hónapokig, amint az legutóbb egy ugyancsak szegedi magnetofonnal történt.

A gyár jó híre sem számít

De ne vesszünk el a részletekben. Mint példánk is mutatja, a garanciális javítással kapcsolatos viták többnyire a gyárakból indulnak el, onnan, hogy már a jótállási levél sem szabályos, nem tartalmazza a garancia előírt feltételeit. A jászberényi Hűtőgépgyár jóval a rendelet megjelenése után is korábbi, már érvénytelen rendelkezésekre hivatkozik a garancialevélen; az órák jótállási papírja pedig csalfán 3 javítási jegyet tartalmaz, de egy-egy javításért a műhely külön 3,5 hónapos garanciát vállal, vagyis ha előfordul, hogy valakinek ötnél többször javítják az óráját, a cserét még akkor se kérheti.

A rendelet azt is leszögezi, hogy egy évnél rövidebb garanciát nem lehet tartós fogyasztási cikkre vállalni, ennek ellenére egymás után jelennek meg ilyen-olyan termékek, amelyekre 3 hónap, fél év stb. jótállást vállalnak, mint például a meglehetősen borsos áru akkumulátorokra (fél évet).

A gyárak jó részét a vevő sem, de saját jó híre sem érdekli. A sokat kifogásolt cipők ügye végre megnyugtatóan lezárult, itt már a boltvezető maga döntheti el, kicserél-e egy hibás cipőt, vagy sem. De... Egy vásárló hónapokat kínlódott 400 forintos cipőjével, mert az egyik állandóan törte a lábát. Alig-alig hordta, míg fél év eltelte után végre észrevette, az a hiba, hogy az egyik cipő kérge majd másfél centivel magasabb a másikénál. Napnál világosabb a gyártási hiba, de a Minőségi Cipőgyár illetékes vezetője mégsem volt hajlandó kicserélni a cipőt, mondván, hogy letelt a fél év! Veszélyes az az üzletpolitika, amelyik csak addig terjed, hogy rásózza a vevőre a terméket.

Eddig nem is szóltunk a javítások körüli leggyakoribb gondról, az alkatrészhiányról. Az alkatrészhiány mindennapos, tenni legfeljebb, ha egyik-másik vállalat tesz ellene valamit, de az illetékes miniszterek közül még egyetlen sem büntette meg, vagy jelentette fel vállalatát a jótállási rendelet megsértése miatt, pedig mindenki tudja, hogy gyártó és importáló vállalatok közül a legtöbben naponta fittyet hánynak rá, nem gondoskodnak az alkatrész-ellátásról. Egyetlen kereskedelmi vállalatot sem büntettek meg azért, mert úgy hozott valamit forgalomba, hogy a jótállási kötelezettség teljesítését nem szervezte meg. (Szegeden például így hozott forgalomba a Delta jugoszláv és magyar olajkályhákat.)

Mit lehetne tenni?

A legkitűnőbb rendelet is csak annyit ér, amennyit betartanak belőle. Ilyen szempontból az emberek többségét érintő jótállási rendelkezés nem sokat ér. De a megoldás nem az eltörlés! Sőt.

A rendelkezést büntető részekkel kellene kiegészíteni és minden erővel be kellene tartatni.

A kereskedelmi felügyelőségnek hatásköre csak a kereskedelemre vonatkozik, pedig ezeknek az ügyeknek a többsége az ipartól indul el. Ki kellene tehát terjeszteni a felügyelőségek jogkörét minden vásárlói érdek védelmére; szükség esetén büntethessék meg azokat is, akik az iparvállalatoknál és szervizeknél dolgoznak.

A vásárlók jogainak védelmére szolgáló intézmények — Kereskedelmi Főfelügyelőség, Kereskedelmi Minőségellenőrző Intézet — egyetlen minisztérium irányítása alatt állnak, holott feladataik ennél szélesebbek. A szomszédos országokban a vásárlók érdekeit védő hasonló intézmények az országgyűlés, a Minisztertanács irányítása alatt működnek. Szükség lenne nálunk is pártatlan, s egyúttal büntetési jogkörrel is bíró vásárlói érdekvédelmi szervezetre.

Pünkösti Árpád

Vállalati Pató Pálok

Viszonylag sok vállalatnál nem csinálnak különösebb titkot abból, hogy piaci politikájuk vezérelve: „ez van, eszi, nem eszi, nem kap mást..." Így kényelmes, ezek a vállalatok így is megélnek, igaz, nem aratnak különösebb sikereket, de a jelenlegi piaci helyzetben üzleti csődtől sem kell tartaniuk, mert a vásárló többnyire egyedül rájuk van utalva.

S e gondolkodásmódnak egyéb megnyilvánulásai is vannak: elkényelmesedett műszaki-technológiai fejlesztés, a minőség romlása, egyfajta sajátos, beszűkült vállalati szemléletmód, amelynek horizontja az üzem kapuinál, falainál húzódik, s amely egy idő után annyira Pató Pál-ossá deformálódik, hogy felcseréli a fogyasztói — végső soron pedig a népgazdasági — érdekeket e torz, semmit sem kockáztató, vállalati érdekkel.

Mi mással lehetne magyarázni azt a sok gazdaságtalan terméket, amelynek gyártása senki másnak, csak egy-egy vállalatnak jelent soványka — többnyire államilag dotált megélhetést? Mi mással magyarázható, hogy nálunk európai viszonylatban is meglepően lanyha a licenc, illetve a know-how kereskedelem, s ha időnként vásárolnak is egy-egy korszerű gyártási eljárást, külföldön már jól bevált találmányt, akkor annak hazai találmányt, akkor annak haalkalmazását a végelláthatatlan huza-vona, a körülményeskedő és sok esetben eredménytelen „piaci" munka előzi meg.

A munkaügyi miniszter helyettesének nemrég tartott tájékoztatóján elhangzott, hogy a hazai vállalatok jó negyedrésze — értve ezalatt e vállalatok vezetőit — még odáig sem jutott el, hogy felismerje az üzem- és munkaszervezési módszerek alkalmazásának szükségességét. Nagy a gyanúm, hogy a szóban forgó vállalatok egytől egyig költségvetési támogatásból épült, inkubátorban élő, a „biztos" pozícióban, a monopol helyzetben levő üzemek közé tartoznak, amelyek rendszerint érzéketlenek minden változásra, a piac, a gazdasági élet minden, az eddigiektől eltérő követelményeire. E gondolkodásmód eredménye aztán ott látható az üzletek kirakataiban.

A jelenség azért is szembetűnő, mert szép számmal vannak olyan üzemek is, ahol e magatartásnak éppen az ellenkezője tapasztalható. Jártam olyan vegyipari vállalatnál, amely szintén monopol helyzetben van, de amelynek igazgatója hosszasan fejtegette, hogy a piaci egyeduralom, e monopolhelyzet az állandó kereskedelmi partnerek megtartására és bővítésére kötelez. S ennek érdekében „bevetik" a legkorszerűbb módszereket. Állandó figyelemmel kísérik a világ számottevő, hasonló profilú üzemeinek munkáját, fejlesztési, gyártási eredményeit, ötletes kereskedelmi módszerekkel kísérleteznek — és nem eredménytelenül —, kezdeményeznek és tempót diktálnak az üzem- és munkaszervezési módszerek alkalmazásában, vállalják az új műszaki, technológiai, gazdasági megoldásokkal járó kockázatot. Egyszóval a „mánakélés", a „valahogy csak lesz" vállalati politika helyett előrelátó, kiszámított gazdasági stratégia szerint dolgoznak — és nemcsak a maguk hasznára. A vegyipari üzem példája csak véletlenül jutott eszembe, de az már nem véletlen, hogy például a hasonló elvek alapján dolgozó magyar gyógyszergyárak az utóbbi években elismert nemzetközi rangot vívtak ki maguknak, s említhetnék példákat a műszeriparból, a könnyűiparból stb. S a sikerek „titka" csak abban keresendő, hogy ezek a vállalatok nemcsak a saját sikereikért, hanem a magyar ipar eredményeiért, elismertetéséért is dolgoznak. Saját érdekeiket nem akarják — és nem is tudják — elválasztani, külön érvényesíteni gazdaságunk egyetemes érdekeitől.

Vértes Csaba

BERCZELI A. KÁROLY

Hullámsír

28.

Mondanom sem kell, hogy Budai seregében csak székelyek és magyarok voltak. Hát ezek végzetes dolgok, nem tagadom, de a jövőről azért nem mondhatunk le.

Feszülten figyelte Pintért, több és hatásosabb érveket szeretett volna még felsorolni a nemzet életerejének bizonyítására, de a nyomasztó hangulatban ő is megzavarodott, pedig régen megszokta már a nyilvános szereplést. Nem volt rögtönző természet, szerette megrágni, megfontolni, sőt előre elgondolni, amit mond, Pintér kifakadása készületlenül érte, utána kellett néznie jegyzeteinek is, hogy méltóképpen válaszoljon.

— Erre a kérdésre még visszatérünk — jelentette ki aztán, némi fölényt erőltetve magára.

— Nincsen remény — emelkedett föl Pintér Pista. — Ezt a beszélgetést reggelig is folytathatnánk, a refrén számomra ugyanaz. Vörösmarty próféta volt.

— Hát én küzdök, amíg bírok — tiltakozott hevesen Vass, nehogy megfutamodásnak tűnjék fel a vita föladása. — En nem adom föl a harcot!

— Sajnos, én is hajlok a kétkedésre — szólalt meg végre Gábor, aki a nemzetiségi disputák közben, mint aki kissé találva érzi magát mindig valamilyen formában, persze, nem mintha barátai, különösen a testvéri Pintér Pista egyetlen célzással is megbökte volna valaha is, hiszen erre valóban nem volt oka soha, mert Zágora lelkesebb hazafi volt, mint az itt ülők együttvéve, de mindig úgy vélte, jobb, ha nem nyilatkozik, a Petrovics nagybácsi ránehezült rossz emlékével, s ezt barátai kímélete sem tudta vele elfeledtetni. Mindig attól tartott, hogy — ha dicséri és elismeri a rácok kétségtelen előnyeit, akkor elfogultnak tekintik, ha meg szidja és becsmérli őket, akkor gyanússá teszi magát, mint aki így akar a vérségi kapcsolattól menekülni. Ezért rendszerint hallgatott. De most nem is az országra és a népre, csak szülővárosára gondolt, melyet nagyon szeretett, s mely közvetlenebb veszélyben forog most, mint a haza. — E percben én legjobban a mi városunkat féltem. Egyelőre ezen kellene segíteni szögezte le, mintegy véget vetve az előbbi vitának.

— Eddig még mindig meg tudtuk menteni — dörmögött a festő.

— A víztől igen — felelt Gábor. — De a korrupciótól nem. S a királyom, a nemzetiségeken kívül, Pista, ez a harmadik nemzeti csapás. Herrich Károly miniszteri tanácsos a napokban érkezik Szegedre. S ez maga a katasztrófa!

— A vízügyi bizottság már felkészülten várja őméltóságát — mondta sietve Vass, az aljegyző. — Ahogy kivettem a főjegyző, s néhány tanácstag szavaiból, lesz mit hallgatnia, mert ez tetemrehívás lesz. Jó lenne, ha ti is eljönnétek.

— En mindenképpen tanú szeretnék lenni. Komor balsejtelmeim vannak. Ez a Herrich a végzet embere — állt föl Bite Gábor is, mert menni készült.

— Nos akkor élvezheted majd megszégyenítését, mert a tanács most már minden erejével azon van, hogy megbuktassa őt — készülődött Vass is, s krajcárok után kotorászott a zsebében.

— Őt megbuktatni? — kiáltott föl Joó hahotázva. — Gyerekek vagytok ti még, ha ebben hisztek. Hát nem emlékeztek már a kormánybiztosra, aki vele is meg az őrgróffal is összepaktált, azt hiszem, Marsovszkynak hívták. A város mindent elkövetett, hogy szabaduljon tőle, s ez csak akkor sikerült, mikor már olyan nyilvánvaló volt a szédelgése, hogy nem lehetett tovább eltussolni. S akkor sem bukott meg, mert kéz kezet mos, [illegible] visszarendelték a minisztériumba [illegible] működése elismerése mellett.

(Folytatjuk.)